

11.

Wartości przekazywane poprzez teatr

I. PROSPEKT WARTOŚCI

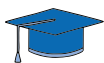
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie dorobku kultury

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kultura jest aktualna, żywa i dominująca w moim życiu.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Teatr jest ekspresją duchowych i emocjonalnych przeżyć.
- Historia teatru związana jest z historią kultury.
- Rodzaje sztuk teatralnych: dramat, komedia, opera, operetka, przedstawienie kukielkowe, cyrkowe, pantomima, kabaret, etc.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Teatr, sam w sobie i przez różnorodność swych form, jest nośnikiem kultury.
- Teatr uczy, bawi, wywołuje głębokie przeżycia.
- Poznawanie bohaterów teatralnych ubogaca osobowość widza.

Zasady

- Spotkanie z teatrem i jego różnorodnymi formami inspiruje mnie do wyrażania własnych uczuć i emocji.
- Staram się zrozumieć i przyjąć wartość artystycznej komunikacji, tzn. porozumienia pomiędzy aktorem i widzem.
- Uczestniczę w teatrze jako widz lub jako aktor: teatr szkolny, podwórkowy, osiedlowy.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Powinno się wspólnie z dzieckiem uczestniczyć w spektaklach teatralnych.
- Należy docenić wpływ teatru na rozwój kultury ogólnoludzkiej i rozwój dziecka.
- Powinno się dzielić z dzieckiem oceną moralną treści przedstawień.

Zasady

- Razem z dzieckiem biorę udział w przedstawieniach teatralnych i uwrażliwiam je na sztukę.
- Mam określone upodobania teatralne i je realizuję.
- Wybieram spektakle, które mówią o wartościach, jakie chciałabym zaszczerpić mojemu dziecku.
- Zachęcam dziecko do tworzenia teatru w szkole.
- Uczestniczę w działalności teatralnej jako widz, organizator, krytyk.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Teatr uczy, wychowuje i emocjonalnie łączy ludzi w danej społeczności.

- Należy przygotować ucznia do odbioru wartości przekazywanych przez teatr.
- W szkole powinien działać uczniowski (klasowy) teatr.

Zasady

- Zachęcam do korzystania z oferty teatralnej.
- Oglądane sztuki teatralne uczyć oceniać merytorycznie (gatunek) i moralnie (wpływ na osobowość).
- Przeprowadzam analizę postaci, osobowości ukazanych w sztukach teatralnych – profesjonalnych i szkolnych.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy klasowe wyjście do teatru, następnie dokonujemy analizy przedstawienia pod kątem jego walorów artystycznych, uwzględniając grę aktorów, scenografię, kostiumy, ruch sceniczny. Zwracamy uwagę na treści i przekazane wartości.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Teatr w swoich różnych formach jawi się jako doskonały środek komunikacji międzyludzkiej, uaktywnia rozwój indywidualny i społeczny, wpływa na postawy moralnie dobre¹. Uczestnictwo w spektaklach rozwija wrażliwość estetyczną, poszerza horyzonty myślowe, inspirowanie do działań, pozwala na zrozumienie kultury danej epoki.

1.10. ZAGROŻENIA

Sztuki teatralne są odbierane bezkrytycznie, a treści w nich zawarte nie podlegają ocenom moralnym². Przy rozwoju radia, telewizji i Internetu teatr, jako środek komunikacji, zostaje zepchnięty na margines. Duży wysiłek, w prowadzeniu szkolnych kółek teatralnych, może prowadzić do zaniechania tego typu działalności. Koszty związane z wyjściem do teatru mogą powodować niechęć nauczycieli do korzystania z tej formy życia kulturalnego.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Teatr jest elementem naszej kultury narodowej. Jest to jedyny rodzaj sztuki, który musi mieć widzów w chwili, w której się odbywa. Człowiek przenosi się do innego świata, wycisza i skupia na żywym obrazie scenicznym. Sztuka teatralna budzi w dzieciach różne emocje np.: strach, radość, dumę.

Samo życie stwarza gotowe do realizacji scenariusze. Historia życia człowieka to niejako spektakl. Życie ludzkie można porównać do przedstawienia, a każdego człowieka do aktora. Dziecko może utożsamić się z jedną z postaci, dlatego sztuki pozwalają zapomnieć o codziennych problemach. Może

¹ „Zasadniczym więc celem kultury jest doskonalić byt ludzki i zapewnić mu konieczne środki do rozwoju jego indywidualnego i społecznego charakteru”. Jan Paweł II, *W dziele kultury Bóg sprzymierzył się z człowiekiem*. Spotkanie z ludźmi kultury, Rio de Janeiro, 1.07.1980, w: tegoż, *Nauczanie papieskie III*, 2, 1980, red. F. Kniotek, wyd. Pallottinum, Poznań–Warszawa 1986, s. 9-12.

² „Ponadto należy się troszczyć, aby szlachetna i klasyczna sztuka teatralna, którą środki masowego przekazu szeroko rozpowszechniają, wpływała na kulturę widzów i na kształtowanie obyczajów”. DSP 14.

się tak zdarzyć, że oglądając sztukę teatralną, utożsamimy się z głównym bohaterem i spróbujemy znaleźć rozwiązania naszych problemów. Teatr pozwala przenieść się w inny świat, potrafi rozbawić, zasmucić, zmusza do refleksji. Już od najmłodszych lat trzeba zapoznawać dzieci z teatrem, bo jest on bardzo potrzebny we współczesnym świecie. Spektakle nie mogą być przykrym obowiązkiem np. podczas wycieczki szkolnej. Powinny być fascynującą przygodą poznawania innego świata.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

„Bon czy ton. Savoir-vivre dla dzieci” Grzegorza Kasdepke to lektura, z której dziecko nauczy się dobrych manier. Tytułowy savoir-vivre jest to wiedza o tym, jak dobrze wychowany człowiek zachowuje się w różnych sytuacjach. Jedno z opowiadań poświęcone jest zasadom kulturalnego zachowania w teatrze.

- Szybciej! – poganiała Kubę i Bubę. – Bo się spóźnimy!
- Oj tam, najwyżej pięć minut! – Buba machnęła lekceważąco ręką.
- Do teatru nie wypada się spóźniać! – Babcia Joasia zrobiła srogą minę.
- Bo przeszkadza to i aktorom, i widzom! I w ogóle jest oznaką... braku szacunku!

Buba wiedziała z doświadczenia, że gdy mowa jest o braku szacunku, lepiej nie dyskutować. Nie dyskutowała więc, tylko pognąła w milczeniu za babcią i Kubą do szatni, a stamtąd prosto do sali. Na szczęście spektakl jeszcze się nie zaczął – mimo że przed chwilą przebrzmiał ostatni już dzwonek.

Babcia Joasia, wybierając się z wnukami do teatru, przekazała im wskazówki, jak mają się zachowywać. Trzeba bowiem pamiętać, że z teatrem wiąże się tradycja i kultura wysoka. Obcowanie ze sztuką wymusza pewne normy zachowania. Przede wszystkim, niezależnie od wieku, należy pamiętać o stosownym ubiorze, który powinien okazywać szacunek do tego miejsca, do aktorów i innych widzów. Pozostałe zasady savoir-vivre'u dotyczą m.in. oklasków, przerw, ilości dzwonek, zachowania ciszy, czy powstrzymania się od jedzenia i picia. Do oglądania sztuki w teatrze potrzebna jest koncentracja, co niektórym kilkulatkom przychodzi z trudem.

G. Kasdepke, *Bon czy ton. Savoir-vivre dla dzieci*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 112.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Społeczeństwo potrzebuje artystów, podobnie jak potrzebuje naukowców i techników, pracowników fizycznych i umysłowych, świadków wiary, nauczycieli, ojców i matek, którzy zabezpieczają wzrastanie człowieka i rozwój społeczeństwa poprzez ową wzniosłą formę sztuki, jaką jest „sztuka wychowania”. W rozległej panoramie kultury każdego narodu artyści mają swoje miejsce. Gdy idąc za głosem natchnienia tworzą dzieła naprawdę wartościowe i piękne, nie tylko wzbogacają dziedzictwo kulturowe każdego narodu i całej ludzkości, ale pełnią także cenną posługę społeczną na rzecz dobra wspólnego.

Jan Paweł II, *List do artystów*, 4.04.1999, 4, w: tegoż, *Dzieła zebrane. Listy*, dz. cyt.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Saula natomiast opuścił duch Pański, a opętał go duch zły, zesłany przez Pana. Odezwali się do Saula jego słudzy: „Oto dręczy cię duch zły, zesłany przez Boga. Daj więc polecenie, panie nasz, aby słudzy twoi, który są przy tobie, poszukali człowieka dobrze grającego na cytrze. Gdy będzie cię męczył zły duch zesłany przez Boga, zagra ci i będzie ci lepiej”. Saul odrzekł sługom: „Dobrze, wyszukajcie mi człowieka, który by dobrze grał, i przyprowadźcie go do mnie!” Na to odezwał się jeden z dworzan: „Właśnie widziałem syna Jessego Betlejemity, który dobrze gra. Jest to dzielny wojownik, wyćwiczony w walce, wyrażający się mądrze, mężczyzna piękny, a Pan jest z nim”. Saul wyprawił posłańców do Jessego, by powiedzieli: „Przyslij mi twego syna, Dawida, który jest przy owcach”. Jesse wziął pięć chlebów, bukłak wina oraz jednego koziołka i przez swego syna Dawida posłał to Saulowi. Dawid przybył do Saula i przebywał z nim. Saul pokochał go bardzo. Dawid stał się jego giermkim. Kazał więc Saul powiedzieć przez posłańców Jessemu: „Chciałbym zatrzymać u siebie Dawida, gdyż mi się spodobał”. A kiedy zły duch zesłany przez Boga napadał na Saula, brał Dawid cytrę i grał. Wtedy Saul doznawał ulgi, czuł się lepiej, a zły duch odstępował od niego (1Sm 16,14-23).

Por. Rdz 1-11; Joz 1-12;
22-24; 2Sm; 1Krl 1-6;
10-11; 13; Ps 51; Mt 14,3-12;
Dz 1-2.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek „stworzony na obraz Boży” (Rdz 1, 26) wyraża również prawdę swojego związku z Bogiem Stwórcą przez piękno swoich dzieł artystycznych. Sztuka jest bowiem typowo ludzką formą wyrazu. Poza wspólnym dla wszystkich żywych stworzeń dążeniem do zaspokojenia potrzeb życiowych, jest ona darmową obfitością wewnętrznego bogactwa człowieka. Sztuka, będąc owocem talentu danego przez Stwórcę i wysiłku człowieka, jest formą mądrości praktycznej, łączącą wiedzę i umiejętność praktyczną, by prawdę o rzeczywistości wyrazić w języku dostępnym dla wzroku i słuchu. Sztuka zawiera w ten sposób pewne podobieństwo do działania Boga w tym, co stworzone, w takim stopniu, w jakim czerpie natchnienie z prawdy i umiłowania stworzeń. Podobnie jak każde inne działanie ludzkie, sztuka nie ma sama w sobie absolutnego celu, lecz jest podporządkowana ostatecznemu celowi człowieka i przezeń uszlachetniana (KKK 2501).

Por. KKK 2500; 2513.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Dziedzic A., *Teatr i edukacja*, wyd. Arka, Poznań 2004.

Fredro T., *Teatr, film, telewizja*, wyd. PZWSZ, Warszawa 1972.

Fręś J.A., *Dramat i teatr w szkole średniej*, wyd. Centrum Edukacji Teatralnej, Warszawa 1992.

Jan Paweł II, *List do artystów*, Watykan, 4.04.1999, w: tegoż, *Dzieła zebrane. Listy*, t. 3, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 490-501.

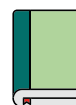
Jan Paweł II, *W dziele kultury Bóg sprzymierzył się z człowiekiem*. Spotkanie z ludźmi kultury, Rio de Janeiro, 1.07.1980, w: tegoż, *Nauczanie papieskie III*, 2, 1980, red. F. Kniolek, wyd. Pallottinum, Poznań–Warszawa 1986, s. 9-12.

Kiereś H., *Co zagraża sztuce?*, wyd. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2004.

Kiereś H., *Służyć kulturze*, wyd. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 1998.

Kiereś H., *Spór o sztukę*, wyd. Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1996.

Kunowski S., *Potrzeba chrześcijańskiego wychowania estetycznego*, „AK” 1961, t. 63, z. 315, s. 17-21.

Słońska J., *Teatr młodzieży*, wyd. Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1970.

Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2008, s. 118-133.

Teatr edukacyjny – komunikacja bez granic, red. H. Gliniecki, L. Maksymowicz, wyd. Słupski Ośrodek Kultury Teatr STOP z Koszalina, Słupsk 2001.

